

MIKROKVALIFIKACIJE U VISOKOM OBRAZOVANJU – STANJE, IZAZOVI I PERSPEKTIVE

izv. prof. dr. sc. Siniša Kušić

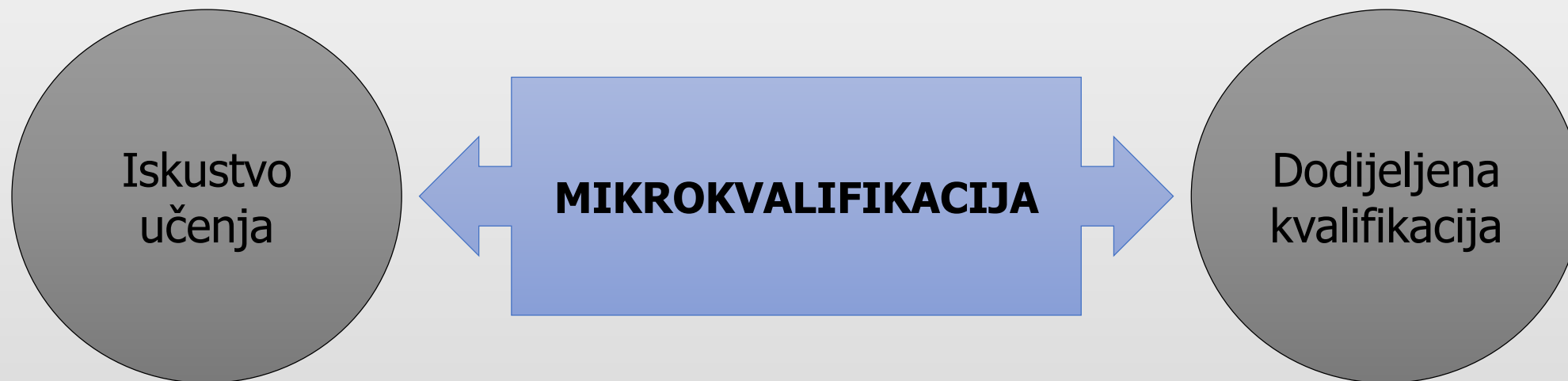
skusic@ffri.uniri.hr

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za pedagogiju

Pojmovno određenje mikrokvalifikacija u visokom obrazovanju

- Mikrokvalifikacija je osmišljena tako da studentu/polazniku **pruži specifična znanja, vještine ili kompetencije koje odgovaraju društvenim, osobnim, kulturnim ili potrebama tržišta rada.** Mikrokvalifikacije imaju eksplicitno definirane ishode učenja na razini nacionalnih kvalifikacijskih okvira, naznaku povezanog radnog opterećenja u ECTS bodovima, metodama i kriterijima vrednovanja te podliježu sustavu osiguravanja kvalitete u skladu s ESG-ovima (MICROBOL, 2021).
- Mikrokvalifikacija je **dokaz o stečenim ishodima učenja nakon kratkog iskustva učenja pri čemu su ishodi učenja vrednovani prema transparentnim standardima.** Dokaz je sadržan u ovjerenom dokumentu koji navodi ime nositelja, stečene ishode učenja, način ocjenjivanja, tijelo koje dodjeljuje te, gdje je primjenjivo, razinu kvalifikacijskog okvira i stečene bodove. Mikrokvalifikacije su u vlasništvu studenta/polaznika, mogu se dijeliti, prenosive su i mogu se kombinirati u veće cjeline ili kvalifikacije (European Commission, 2020).

Pojmovno određenje mikrokvalifikacija u visokom obrazovanju

**Mikrokvalifikacije nisu cilj same po sebi,
već imaju svrhu omogućiti obrazovni i profesionalni razvoj pojedinaca**

Što su mikrokvalifikacije i čemu služe?

- mikrokvalifikacija – **kratki programi** kao dio postojećih studijskih programa i/ili samostalni obrazovni programi

ŠTO?

u odnosu na tradicionalne studijske programe mikrokvalifikacije su:

- **MANJE** u obujmu (u vremenskom trajanju i radnom opterećenju studenata)
- **USKO USMJERENE** na pojedina znanja i vještine odnosno studijske teme
- **FLEKSIBILNIJE** u načinima isporuke

ZAŠTO?

različiti programi imaju različite, a ipak vrlo često preklapajuće svrhe

Karakteristike programa za stjecanje mikrokvalifikacija

Europska iskustva - mikrokvalifikacije u visokom obrazovanju

- **projekt MICROBOL** – „*Micro-credentials linked to the Bologna Key Commitments*“, sufinanciran u okviru programa Erasmus+
- specifični cilj - **mogu li se i kako postojeći Bolonjski alati koristiti i/ili ih je potrebno prilagoditi kako bi bili prikladni za mikrokvalifikacije**
(sudjelovalo je 35 zemalja)
- studija **prikazuje stanje mikrokvalifikacija u Europskom prostoru visokog obrazovanja (EHEA)** u odnosu na šest dimenzija:
1) njihov razvoj; 2) zakonodavstvo; 3) digitalizaciju; 4) primjenjivost na postojeće kvalifikacijske okvire; 5) europski prijenos bodova i sustav akumulacije (ECTS); 6) priznavanje i osiguranje kvalitete

Prikaz stanja - projektni rezultati

- **većina zemalja već nudi i/ili razvija mikrokvalifikacije**
(22 zemlje nude mikrokvalifikacije, u 3 se razvijaju)
- **razumijevanje mikrokvalifikacija uvelike se razlikuje od zemlje do zemlje**
(većina zemalja nudi mikrokvalifikacije u obliku modula/kolegija/tematskih cjelina u okviru kolegija unutar studijskih programa na različitim razinama – preddiplomski, diplomski i poslijediplomski; dopunski dodatni tečajevi; razni programi cjeloživotnog obrazovanja; masivni otvoreni online tečajevi - MOOC)
- postoje vrlo **različiti pristupi mikrokvalifikacijama na regulatornoj razini**
(u 15 zemalja regulatorni okvir omogućava razvoj mikrokvalifikacija, u 8 zemalja one su izričito regulirane ili spomenute u zakonodavstvu)
- potrebno je prilagoditi regulatorni okvir i **omogućiti integraciju mikrokvalifikacija u nacionalno zakonodavstvo**
- u okviru projekta MICROBOL prepoznate su **različite tipologije kvalifikacija koje spadaju u radnu definiciju mikrokvalifikacija**

Regulatorni okviri na nacionalnoj razini

- **zemlje u kojima zakonodavstvo omogućava mikrokvalifikacije, ali ne postoji poseban zakon koji to regulira**

(npr. priznavanje prethodnog učenja za ulazak u studijski program za stjecanje cjelovite kvalifikacije; priznavanje ECTS bodova stečenih u okviru programa koje nudi visoko učilište; moduli/pojedinačni predmeti u okviru postojećih studijskih programa; razni programi cjeloživotnog obrazovanja, obrazovanja odraslih, kontinuiranog profesionalnog obrazovanja i specijalistički programi)

- **zemlje koje imaju posebne propise o mikrokvalifikacijama**

(npr. programi kojima se stječe potvrda nakon završetka, bez stjecanja akademskog stupnja; moduli/pojedinačni kolegiji do 30 ECTS-a; različiti programi kontinuiranog profesionalnog obrazovanja)

Nacionalni kvalifikacijski okviri i ECTS bodovi

- u većini zemalja u nacionalnom kvalifikacijskom okviru **se ne spominju mikrokvalifikacije**
(mikrokvalifikacije se percipiraju kao nova tema koja zahtijeva daljnju raspravu na nacionalnoj razini)
- postoji konsenzus oko činjenice da se **mikrokvalifikacije trebaju referirati na NKO što podržava transparentnost i priznavanje mikrokvalifikacija**
- pri stjecanju mikrokvalifikacije **potvrda i "dodatak" trebaju sadržavati sve one elemente koji što bolje opisuju dodijeljenu mikrokvalifikaciju**
- **većina mikrokvalifikacija određena je ECTS bodovima**
(u većini slučajeva nije određen raspon ECTS bodova za mikrokvalifikacije)

Osiguravanje kvalitete

- **uključivanje mikrokvalifikacija u nacionalne sustave osiguranja kvalitete**
(iako mikrokvalifikacije nisu eksplicitno spomenute u većini zemalja implicitno su obuhvaćene sustavom osiguranja kvalitete sukladno *Standardima i smjernicama za osiguranje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja - ESG*)
- **vanjski postupci osiguravanja kvalitete smatraju se previše opterećujućim da bi se primijenili na mikrokvalifikacije** – u većini slučajeva osiguravanje kvalitete provode same institucije koje nude mikrokvalifikacije
(pretpostavka je ako je visoko učilište podvrgnuto vanjskom i internom QA-u, sama mikrokvalifikacija bi zadovoljila tražene kriterije kvalitete - vanjski QA potreban je za ocjenjivanje institucije, a ne svake mikrokvalifikacije)
- **transparentnost** je ključno pitanje

Svrha priznavanja mikrokvalifikacija

- većina zemalja priznaje mikrokvalifikacije **s ciljem povećanja konkurentnosti studenata/polaznika na tržištu rada**
- manji broj zemalja priznaje mikrokvalifikacije **u akademske svrhe i za potrebe nastavka studija** (u obliku priznavanja ECTS bodova i priznavanja prethodnog učenja)
- **mogućnost akumuliranja mikrokvalifikacija**
(u 18 zemalja omogućeno je akumulirati mikrokvalifikacije s ciljem stjecanja djelomične ili potpune kvalifikacije)
- pri akumuliranju mikrokvalifikacija **izazovi se primjećuju kod samostalnih mikrokvalifikacija** (posebno za one koje dodjeljuju neformalni pružatelji), a ne toliko kod mikrokvalifikacija koji su već dio studijskog programa za stjecanje cjelovite kvalifikacije
- podaci pokazuju da se u većini zemalja **ne priznaju mikrokvalifikacije drugih institucija osim visokih učilišta**
(uglavnom zbog regulatornog okvira ili nepostojanja QA mehanizama) - u nekim slučajevima, mikrokvalifikacije koje dodjeljuju vanjski pružatelji priznaju se samo kroz priznavanje prethodnog učenja

Kako dalje? Koji su sljedeći koraci?

- jasno i nedvosmisleno **razumijevanja pojma mikrokvalifikacija / mikrokredita**
- **jasan i transparentan zajednički okvir** – ravnoteža između “standardizacije” i fleksibilnosti kako bi se obuhvatila raznolikost iskustava na nacionalnoj razini
- **povezati visoko obrazovanje i obrazovanje odraslih** i na regulatornoj razini
- **izraditi metodologiju izrade programa za stjecanje mikrokvalifikacija** u visokom obrazovanju
- **izraditi registar mikrokvalifikacija** i visokih učilišta koji nude mikrokvalifikacije
- primijeniti **Lisabonsku konvenciju o priznavanju** (razdoblje studija ili visokoškolska kvalifikacija) i **priznavanje prethodnog učenja** na mikrokvalifikacije - put za stjecanje djelomične i/ili cjelovite kvalifikacije (prohodnost kroz sustav)
- **ENIC-NARIC ured** bi mogao imati ključnu ulogu u preispitivanju postojećih praksi i podržavanju priznavanja mikrokvalifikacija

Kako dalje? Koji su sljedeći koraci?

- u kojoj se mjeri mikrokvalifikacije mogu koristiti za pristup visokom obrazovanju tj. kao ulazna kvalifikacija?
- **promišljati o rekonceptualizaciji uloge visokih učilišta u cjeloživotnom učenju**
 - ✓ omogućiti pristup različitim netradicionalnim studentima prije, tijekom i nakon studija;
 - ✓ potaknuti različite oblike suradnje u razvoju mikrokvalifikacija s različitim dionicima izvan sustava visokog obrazovanja što bi doprinijelo relevantnosti mikrokvalifikacija na tržištu rada;
 - ✓ korisnost mikrokvalifikacija u procesu priznavanja prethodnog učenja
- **osiguranje kvalitete za mikrokvalifikacije temeljiti na institucionalnoj evaluaciji** ne na vanjskoj evaluaciji (previše administracije za mikrokvalifikacije) – važna je transparentnost pri čemu visoka učilišta moraju pružiti informacije o mehanizmima osiguranja kvalitete za mikrokvalifikacije

Primjeri iz Europe (1/2)

Švicarska

- mnoge institucije nude Certifikate o naprednim studijama (*Certificates of Advanced Studies - CAS*), nacionalno priznate poslijediplomske kvalifikacije (najčešće 15 ECTS-a i namijenjen je profesionalcima koji traže usavršavanje ili specijalizaciju u određenom predmetnom području).
- u nekim je slučajevima moguće napredovati od CAS-a do Diplome iz naprednih studija (*Diploma in Advanced Studies - DAS*) - najčešće 30 ECTS-a uz završni rad. U nekim slučajevima, oni s DAS-om mogu također napredovati do Magistara naprednih studija (*Master's in Advanced Studies - MAS*).

Škotska

- ima sličnu strukturu slaganja poslijediplomskih kvalifikacija. Poslijediplomske svjedodžbe (30 ECTS-a) i poslijediplomske diplome (60 ECTS-a) kratki su programi koji se nude na poslijediplomskoj razini.

Belgija

- niz poslijediplomskih svjedodžbi (30 ECTS-a) i programa postdiplomskih diploma (60 ECTS-a) koji se mogu akumulirati od svjedodžbe do diplome do magisterija.

Primjeri iz Europe (2/2)

Finska

- na *Metropolia University of Applied Sciences* u okviru *otvorenog sveučilišta* studentima je omogućeno da se prijave za pojedinačne kolegije (cca. 5 ECTS-a) ili kombiniraju studijske jedinice u okviru „*Open Patha*” (moguće steći 15-30 bodova iz modula koji se obično nude na prvoj godini preddiplomskog studija).
Studenti „*Open Patha*” prate isto nastavno gradivo kao i studenti upisani u kompletan preddiplomski studij, obično pohađaju istu nastavu i iste mehanizme vrednovanje

Švedska

- sveučilišta mogu ponuditi niz "samostalnih" tečajeva i programa (dio sustava kontinuiranog obrazovanja; od 7,5 do 30 ECTS bodova) - za različite netradicionalne studente i fleksibilniji su u odnosu na tradicionalne studijske programe.
Npr. na Sveučilištu u Göteborgu, samostalni tečajevi održavaju se kontinuirano tijekom akademske godine, u različitim predmetima i razinama. Samostalni tečajevi mogu se akumulirati u diplomu ako su ispunjeni određeni uvjeti u pogledu komplementarnosti kolegija. ECTS bodovi stečeni na drugim švedskim visokoškolskim ustanovama mogu se prenijeti na Sveučilište u Göteborgu i uključiti u prijavu za diplomu

Norveška

- Sveučilište u Oslu nudi "jednogodišnji program" (60 ECTS-a na preddiplomskoj razini). Studenti na jednogodišnjim programima mogu studirati kako bi odlučili hoće li im se područje studija sviđati prije nego što se posvete punom preddiplomskom studiju, ili kako bi produbili svoje znanje u svom području rada, specijalizirali se ili prekvalificirali

Primjer Sveučilišta u Rijeci (1/2)

- [Pravilnik o priznavanju i vrednovanju prethodnog učenja](#) (2. listopada 2019.)
- Sveučilište u Rijeci **program „[Istraživačko-razvojni projekti u obrazovanju – UNIRI CLASS](#)“** programska linija **A1 Otvoreno personalizirano obrazovanje** - potpora projektima za unaprjeđenje kvalitete nastave i izlaznih kompetencija studenata
- cilj projekata je **razvoj programa za stjecanje mikrokvalifikacije** (tzv. minors) kroz strukturirane ponude skupa kolegija **u obimu od 10 do 30 ECTS-a** unutar postojećeg studijskog programa ili kroz akreditirani program cjeloživotnog obrazovanja, a s ciljem produbljivanja specifičnih kompetencija studenata (personalizirani kurikulum). Pritom **razvijeni programi moraju biti interdisciplinarni i sadržajem povezani s aktualnim društvenim temama** (globalni ciljevi održivog razvoja koje je Sveučilište utvrdilo prioritetnima)

Primjer Sveučilišta u Rijeci (2/2)

Programi za stjecanje mikrokvalifikacija:

- **suradnju najmanje dviju visokoškolskih institucija** (sastavnica Sveučilišta u Rijeci i/ili nacionalnih i/ili inozemnih partnerskih visokih učilišta) na razvoju skupa ishoda učenja mikrokvalifikacije i odgovarajućeg programa
- program za stjecanje mikrokvalifikacija u obujmu od **10 do 30 ECTS-a**
- **doprinos razvoju personaliziranih puteva učenja**
- **relevantnost** ishoda učenja i sadržaja mikrokvalifikacije
- **interdisciplinarnost**
- **povezanost s ciljevima održivog razvoja** (SDGs) koje je Sveučilište utvrdilo prioritetnima (digitalno društvo, ekološki izazovi, zeleni i održivi gradovi, EU identitet i odgovornost u globalnom svijetu, zdravlje i blagostanje u društvu, različitost i uključivost / rodna ravnopravnost)
- **usklađenost sa *Strategijom Sveučilišta u Rijeci*** i doprinos ciljevima ***Plana rodne ravnopravnosti Sveučilišta u Rijeci***
- mogućnost ponude programa za stjecanje mikrokvalifikacije **unutar najmanje dva postojeća studijska programa** na Sveučilištu u Rijeci
- **provođenje akreditacijskog postupka** za program mikrokvalifikacije kao programa cjeloživotnog obrazovanja

Zaključak

- većina ispitanih zemalja mikrokvalifikacije smatra načinom da se visoko obrazovanje u budućnosti učini fleksibilnijim i inkluzivnijim
- visoko obrazovanje ne može ostati izvan trenda mikrokvalifikacija (fleksibilni putevi učenja; ukidanje barijera za odrasle u visokom obrazovanju; brža prilagodba visokog obrazovanja potrebama promjenjivog tržišta rada – visoko obrazovanje je vrlo trom sustav)

ZAHVALJUJEM NA PAŽNJI!

P I T A N J A ?

MIKROKVALIFIKACIJE U VISOKOM OBRAZOVANJU – STANJE, IZAZOVI I PERSPEKTIVE

izv. prof. dr. sc. Siniša Kušić

skusic@ffri.uniri.hr

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za pedagogiju